

B O R I S
STRUGACKIJ

BEZMOCNÍ
TOHOTO SVĚTA

TRIFID

TRIFID

Boris Strugackij
Bezmocní tohoto světa

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Бессильные мира сего (Bessilnye mira sego)

Copyright © Boris N. Strugackij, 2003

All rights reserved.

© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2015

Translation © Konstantin Šindelář, 2015

Cover © Rolffimages | Dreamstime.com

Epilogue © Vladimír Borisov, 2015

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7387-927-3

B O R I S
STRUGACKIJ

BEZMOCNÍ
TOHOTO SVĚTA

The publication was effected under
the auspices of the Mikhail Prokhorov
Foundation TRANSCRIPT Programme
to Support Translations of
Russian Literature.

Vydání bylo uskutečněno pod záštitou
Nadace Michaila Prochorova, a to
v rámci Programu TRANSCRIPT na
podporu překladů ruské literatury.

Mikhail
Prokhorov
Fund

B O R I S
STRUGACKIJ

BEZMOCNÍ
TOHOTO SVĚTA

Stanislav Juhaňák - TRITON

*Jaký to zázrak, pokud je
ten, jenž zažehl nám na počest
na nočním nebi tolik hvězd!
Leč pokud se vše, celé dílo,
samo od sebe zařídilo,
je to snad ještě úžasnější!*

– ALEKSANDR KUŠNER

*Bude to povídka
o divotvorci naší doby,
jenž zázraků nečiní.
Dobře ví, že je divotvorem,
že může udělat kdejaký zázrak,
ale nedělá pro to vůbec nic.*

– DANIIL CHARMS

KAPITOLA PRVNÍ

ZÁŘÍ

Vadim Danilovič Christoforov, přezdívaný Resulting Force

„Dneska jsem ve snu viděl mrtvého otce,“ oznámil Timofej Jevsejevič mimořádně ustaraným hlasem. „Co to může znamenat? Určitě se přihodí něco zlého...“

Vadim na něho pohlédl bez špetky zájmu a pak, aniž by cokoli odpověděl, se znovu pohroužil do výpočtu vážných průměrů. Zbývalo mu ještě zpracovat dvě poslední řady pozorování a Timofej Jevsejevič Syščenko ostatně ani žádné jeho odpovědi, natožpak komentáře, nepotřeboval. Již bůhví pokolikáté spravoval vařič. Benzínový, nehlučný, nejmodernější (zázrak konverze s reaktivním tahem), a tudíž věčně zanesený a rozbitý. Erární.

Vedro již bylo na postupu. Větrík, jenž se zrána užuž začínal zvedat, zcela ustal, a tak to vypadalo na další horký, upocený a vyčerpávající den. Obloha byla čistá, bez jediného mráčku, ale jak Bermamyt na východním, tak i Kinžal na západním obzoru se halily do sivého oparu, jako kdyby tam někdo potajmu zapálil neviditelné ohně. Vadim skončil se zpracováváním nočních pozorování, schoval své záznamy do slohy, pohlédl na Elbrus – přízračný, téměř průzračný na pozadí bělavého neposkvrněného nebe – a z nějakého důvodu si zničehonic vzpomněl, že si již dlouho nezapisoval do deníku. Zašel si do velitelského stanu, vyhrabal zpod nočního mundúru deník a znovu se posadil ke stolku. Zalistoval a po chvíli se zaujat jedním ze záznamů pustil do čtení.

14. 8. ... Je to pěkný hřbet, něčím mi připomíná hory na Měsíci. Elbrus ční nad mračny, strašlivý a zvláštní. A náš Charbas je porostlý kraťoučkou trávou a neduživými modrými kytičkami. Kolem poletují čmeláci a lačně a hrubě se těch kytiček zachytávají, jako by je chtěli okamžitě znásilnit. Zrána se znenadáni ozval šum křídel a zoufalý křik. Míhl se stín a pod auto se schoval k smrti vyděšený ptáček. Ukázalo se, že to byl nezdařený útok sokola...

... Tengiz povídal, že styk s Božstvem nesmí trvat dlouho, jinak člověk přijde o rozum. Myslím, že je to citát z Umberta Eca. Nebo ne? Na tom nesejde. Podstatné je, že to jsou pádná slova...

*Na to, že ač dech se nám ztrácí, pořád děláme svoji práci,
na laviny, co burácí, na zlé mlhy okolo skal.*

*Jsou tu jen skalní srázy a ten zubatý horský val,
který mračny si cestu razí – Charbas, Bermamyt, Kinžal...*

16. 8. Stačí, aby Velitel odjel, a hned se musí něco přihodit. Na tábor zaútočily krávy. Obrovský šedivý býk sípavě zabučel, jako když zaburácí hrom, a začal se otírat o anténu, čímž okamžitě strhl protizávaží. Krávy přišly blíž, postavily se do řady a tupě zíraly na tábor. Býk byl skutečně majestátní, a tak jsem nejprve zbaběle zůstal ležet ve stanu; doufal jsem, že se všechno nějak zařídí samo od sebe. Jenomže býk si ke svému drbání přizval ještě další tři krávy (zřejmě své nejoblíbenější) a ty mi začaly hlasitě močit kousek od ucha. Potom celé stádo vyrazilo přímo proti táboru. Tehdy jsem křečovitě nabil pušku a vydal se hledat pastýře. Ten, to se ví, nikde poblíž nebyl. Když jsem se vrátil (krávy už tou dobou byly v nejtěsnější blízkosti), zařval jsem na býka: „Úúú!“ a zamával na něho rukama. Býk odpověděl: „Úúú!“ a udělal krok vpřed. Rozechvěle jsem se vrhl za velitelský stan a odtud jsem znovu zařval, tentokrát na krávy: „Táhněte odsud, vy mrchy!!!“ Krávy ucouvly. A tehdy jsem dostal nápad. Popadl jsem lano a začal s ním točit, práskat a u toho ječet:

„Úúú!“, ovšem výhradně směrem ke kravám. Býk mou ohleduplnost ocenil a začal se rovněž ledabyly vzdalovat, přičemž nepomínal laškovat s kravami. Potom všichni odešli. Z toho plyne ponaučení: nikdy neřvěte na šéfa – řvěte na jeho podřízené a trpělivě čekejte, až šéfovi dojde, co se děje a jak by se měl zachovat...

18. 8. ... Ve stanu byla tma. „Haló, pane,“ zavolal jsem tlumeneš. Nikdo se neozval. Dřepl jsem si a zašátral rukou před sebou. Nahmatal jsem nohu v holínce a škulil za ni, pokud možno co nejjemněji. Noha se mi vysmekla z ruky a znovu strnula. „Pane,“ zavolal jsem, ale již jsem tušil, již jsem chápal, že je zle. Muž ve stanu mlčel. Najednou mě celého naplnil chlad. Muž nedýchal.

Sáhl jsem si do kapsy vařáku a škrtnl zapalovačem. Modravý plamínek se kolébal ve větru, ale jeho světlo mi přece jen stačilo, abych muže uviděl celého. Ležel naznak, natažený, dlaně bezmocně položené vedle těla, a přimhouřenýma očima hleděl na nízký strop. Tvář měl rozbitou, krev na ní zaschla v černých skornách a stejnými černými skornami byly pokryté i jeho velké široké dlaně...

Dál již Vadim ve čtení nepokračoval. Pouze opravil „nízký strop“ na „prověšený“ a otočil hned o několik stránek dál.

20. 8. V noci se přihnal uragán. Vařič znenadání zhasl, se stanem to šklublo a cosi se o mě ztěžka opřelo. Vichr vytrhl dva kolíky a odnesl stůl deset, poklice od hrnce dvacet a misku dokonce padesát metrů daleko... A v tu chvíli mě zničehonic napadlo, že každá alternativní varianta dějin obsahuje více sociální entropie než ta jediná, která se uskutečnila. Čili jinými slovy – dějiny se vyvíjejí tak, aby nedocházelo k nárůstu sociální entropie. Druhá věta Kleió. (Ale co Období zmatků? Co čingischáni, tamerláni, attilové? To vše jsou dějinné mikroprostory, mikrofluktuace.

A navíc, kdo ví – kdyby Temüdzina v dětství skolil záškrť, nevy-nořil by se nějaký jeho ještě horší náhradník, který by spálil půl-ku světa...?)

21. 8. *Zase jsem sám. Biju se s kravami jako lev. Každá utíkající kráva má natažený ocas, ale samotný koneček ocasu je ochablý a volně se pohupuje. Vypadá to, jako by vám kráva výsměšně dělala pápá. Musím poznamenat, že nejstrašlivější zvíře na světě je právě kráva. (Hunter nemá pravdu – tvrdí, že leopard, ale to je nesmysl.) Byl jsem na hlavu poražen. Protizávaží skončilo na zemi hned dvakrát a vysílačka nefunguje. Býka se mi napoprvé i napodruhé povedlo zahnat, ale napotřetí přišel od západu a znenadání mi stanul za zády, jen asi tři kroky daleko. Kopytem rozrýval zemi, ukazoval na mě rohy a se sípotem otevíral tlamu – zřejmě mi sprostě nadával...*

Poslední záznam byl týden starý:

29. 8. *Sedím sám. O bednu mám opřený klacek, hned vedle je pyramida kamenů. Na psychrometru leží prak se zásobou střeliva. Očekávám nepřítele, ovšem nepřítel je tím hrozným vedrem natolik zpitomělý, že se ani o nic nepokouší – jenom se nepřičetně drbe o triangulační bod třetí třídy...*

Uchopil propisku, znovu se podíval na Elbrus, aby načerpal inspiraci, a dal se do psaní.

Uplynul další týden. A byl to ucházející týden – horký, bez dešťů s kroupami. I když zrána už země bývá pokrytá jinovatkou a nos mrzne, jen co ho člověk vystrčí ze spacího pytle. Čas plyne, ale vést deník se mi vůbec nechce. Sedíme na Charbasu, teď jen s Timofejem. Každý den jedno a totéž. Vstáváme, jíme hrachovou polévku, pak usedáme ke starým, už stokrát přečteným časopisům. A samozřejmě diskutujeme o všem možném, často sklouzňeme i k osobním tématům. Pak přijde večer a my zapínáme vařič a zapalujeme svíčku – následují šachy, kakao a zase

diskuse o všem možném, co sklouzávají k osobním tématům. Timofej je prazvláštní člověk. Velitel o něm jednou (zádumčivým hlasem) pronesl: „To by mě zajímalo, kolik je asi ‚s‘ ve slově ‚Syščenko‘?“

Prazvláštní člověk Timofej se ozval: „Jen račte, račte k nám. Přivítejte hosty. Dlouho jsme se neviděli.“

Ukázalo se, že na návštěvu přijel Mohamed. V celé své divoké, špinavé, neoholené a dravčí kráse, která Timofeji Jevsejevičovi naháněla primitivní hrůzu. Tentokrát třímal Mohamed, elegantně nachýlený v sedle, v pravé ruce smaltovaný kbelík. Ten, jak se záhy ukázalo, obsahoval maso. Přesněji skopové.

„To máte od vedení,“ vysvětlil Mohamed, načež zarazil koně a podal kbelík Vadimovi.

Vadim si kbelík vzal a zavolal: „Timofeji Jevsejeviči, byl byste tak hodný...“

Timofej vyskočil zpoza kuchyňského stanu, popadl kbelík a okamžitě s ním zmizel na svém území – předtím ještě stačil zpod neupraveného obočí střílet po Mohamedovi ostražitým pohledem. Mohamed, náramně spokojený s tím, jaký dojem udělal, blýskl dvěma řadami ocelových zubů a zavolal za ním: „Ten kbelík mi pak vrať, jo?“

„Slez z koně, posedíme,“ navrhl mu Vadim.

„Díky, sedím od rána,“ opáčil Mohamed svým svérázným způsobem.

„Dáme si čaj,“ trval na svém Vadim.

„Díky. Musím jet. To víš, vedení. Čekáš hosty?“ zeptal se náhle.

„Hosty? Kde by se tu vzali. Nikoho nečekám.“

„A Velitele máš kde?“

„Jel na průzkum. Vráti se večer.“

Timofej Jevsejevič se znovu vynořil, kbelík v jeho ruce zel prázdnotou. Mohamed si ho od něj vzal, nadhodil si ho v ruce, pohlédl napravo, pak zase nalevo a ledabyly

řekl: „Takže hosty nečekáš?“, načež pobídl koně, aniž by čekal na odpověď.

„Hej, Mohamede! Kdy si odvedete toho býka?“ zavolal za ním Vadim.

Mohamed se v sedle pootočil a mentorským tónem pronesl: „Je to hloupý býk. Vezmi kámen a prašť ho s ním mezi rohy. Vší silou. Ničemu jinému nerozumí. Hloupý býk to je. Velký kámen a mezi rohy...“

„Osvěžující nápad,“ řekl Vadim; už zase mluvil k jeho žádům. „Změníme život k lepšímu.“

Mohamed se již neotáčel. Mírně se pohupoval v sedle a sjížděl ze svahu – bez jakékoli cesty, rovnou po osypu, na sever směrem ke kamenné hoře, zahalené sivým oparem, která byla známá nejen svým okouzlujícím názvem Tchyniny zuby, ale také strmým sjezdem pro automobily, jehož název zněl v překladu „Škodí duši“.

„Maso na houby,“ ozval se popuzeně Timofej Jevsejevič. „Řekněte mi, co s ním mám dělat? Vždyť si na něm vylámeme poslední zuby.“

„Uvařte charčo,“ navrhl Vadim.

„No jo... Charčo... Charčo škodí zdraví.“

„Tak teda skopovou polívku. S česnekem. A makaróny. Uspávací a projímadlo v jednom. Nejenže škodí zdraví, ale navíc dobře chutná.“

Na tohle Timofej Jevsejevič nic neodpověděl, jenom začal aktivně bříknat nějakými svými talíři či hrnci a pak se najednou tenounkým hláskem dal do zpěvu:

*„Co já bych si nezpíval, co já bych si nepískal,
když v klidu a pořádku je chaloupka má...?“*

Úmorné vedro definitivně převzalo otěže a zavládlo všude vůkol; nad východním svahem se chvělo rozpálené povětří, a tu se v těch místech zničehonic zjevila flekatá kravská těla, rohy, mávající ocasy, usliněné tlamy – to

všechno vypadalo, že zvolna proplovává oním vzdušným třepetáním. Vadim, jehož se v křesílku zmocňovala dřímota, pozoroval zvířata klížícími se zraky. A Timofej Jevsejevič si dál pištěl, truchlivě, bez přestání:

*„Muška na okénečku na cimbály hrá,
pavouček na zidečce pavučinky tká,
co já bych si nezpíval, co já bych si nepískal,
když v klidu a pořádku je chaloupka má...?“*

Potom sám sebe náhle přerušil a jaksi rozpačitě pronesl: „To jedou naši?“

Vadim se ihned probudil a zaposlouchal se. Kromě syčení vařiče však neslyšel vůbec nic.

„Není možná,“ řekl. „Odkud? Vždyť ještě nejsou ani dvě.“

„A já vám povídám, že to slyším. Jede auto. Odtamtud.“

Vadim se opět zaposlouchal. Zdálo se mu, že skutečně slyší nějaké cizí zvuky, jenže to bylo příliš pěkné, než aby to byla pravda, a tak – dílem z pověřivosti, dílem z ryzí umíněnosti – prohlásil: „Prostě to není možné. Vždyť přece jasně říkali, že nejdřív v sedm, spíš později.“

„No dobrá, dobrá,“ souhlasil Timofej Jevsejevič s nečekanou lehkostí. „Tak ať je po vašem...“

Stál uprostřed svého hospodářství (vařiče, talíře, misky, vidličky a nože, kbelíky, kanystry), oběma rukama si stínil oči a díval se na jih, směrem k silnici. Byl si zcela jistý, že má pravdu – jen proto souhlasil. Vždycky souhlasil tím snáz, čím jistější se cítil. Nechával na samotném protivníkovi, aby se osobně, bez všelijakých dodatečných argumentů a bez dalšího snažení z jeho strany, přesvědčil o své potupné porážce. Jednalo se o Timofejovu vyšší pilotáž vedení diskuse. A to na jakékoli téma.

Na silnici se zpoza zeleného pahorku vynořila střecha automobilu. Ihned bylo jasné, že velký diskutér a vítěz

tentokráte pochybil – střecha totiž byla černá, lesklá, honosná, v těchto místech působící dočista nepatřičně. Byla to střecha velkého a luxusního, velice luxusního, až neslušně luxusního vozu.

Poté se objevil i samotný automobil, namáhavě se vyplazil zpoza pahorku – černý, na slunci se lesknoucí, chmurně přepychový džíp Grand Cherokee, „pozemní křižník“, celý ulepený šedivým zasychajícím bahnem. Vyplazil se a ihned strnul, jako by už neměl sílu pokračovat dál. Několik vteřin stál nehybně a civěl před sebe dobrou dvacítkou reflektorů, mlhovek a světlometů, načež naráz otevřel dokořán všechny čtvery dveře a začal ze sebe nespěšně a jaksi neochotně vypouštět cestující.

„Co jsou zač?“ zeptal se Timofej Jevsejevič. V hlase měl strach.

„Nevím.“

„A proč vlastně Mohamed říkal, že čekáte hosty?“

„Nic takového neříkal.“

„Ale vždyť jsem ho sám slyšel!“ namítl Timofej Jevsejevič a v hlase mu zavřískla hysterie.

Od džípu k nim mířila trojice mužů; ještě několik dalších zůstalo u auta, ale Vadim hleděl jenom na tyhle tři. Či přesněji, hleděl pouze na toho, který kráčel uprostřed – člověka středního vzrůstu, celého v šedém, elegantního, dokonale upraveného, snad dokonce s hůlkou v ruce. Starý známý. Šel zlehka a svižně, na druhou stranu ovšem bez náznaku uspěchanosti; šel tak, jak mu to bylo pohodlné, šel dokončit záležitost, rozdělanou již v Petrohradě a tehdy nedokončenou, jež si teď žádala rychlou a efektivní koncovku. Takto se před objektivy televizních kamer pohybují energičtí a věčně mladí političtí činitelé – rázně, průbojně, cílevědomě. Jeho lakýrky s úzkými špičkami, které se aristokraticky leskly na slunci, působily v tomto panství koženkových holínek a špinavých tenisek zcela cize a nemístně.

Nalevo od něj – a malý kousíček za ním – si to vykračovala pořádná gorila, chlapík o hlavu a půl vyšší, v přiléhavé kožené bundě; kulatou kebuli měl plešatou, nebo možná jen dohola ostříhanou. Vadim si ho pořádně neprohlížel, stejně jako si neprohlížel ani třetího příchozího – drobného, s úzkými rameny, od pohledu naprosto neškodného, v hnědozelených maskáčích a s koženou kšiltovkou na veliké hlavě.

„Pořád nechápu, co to může být za lidi...“ zabručel Timofej Jevsejevič. „A proč zastavili až támhle? To nemohli přijet sem...?“ zamumlal pak, načež dodal ještě něco nesrozumitelného, již dočista zoufalého.

Ti tři se rychle přibližovali, již byli v těsné blízkosti. Šedivý známý přívětivě zamával hůlkou, která, jak se ukázalo, nebyla žádná hůlka, nýbrž něco na způsob černého leštěného ukazovátka, jež s sebou zřejmě nosil vřdycky a všude. Nikdy by se s ním nerozloučil. Jako britský důstojník se svým jezdeckým bičíkem.

Namakaný nosorožec obešel hospodářský stan zprava a z nějakého důvodu se zastavil vedle Timofeje. Tyčil se nad ním jako golem; teprve teď bylo vidět, že není ostříhaný, nýbrž skutečně plešatý – se zbytky zrzavého chmýří nad ušima a pihovatým temenem, na němž už nerostlo ani to chmýří. Ksicht měl kulatý a nepříjemně asymetrický, jako by trpěl zánětem okostice.

Šedivý v doprovodu svého druhého společníka obešel stan pro změnu zleva a přistoupil k Vadimovi se slovy: „Dobrý den, dobrý den, Vadime Daniloviči. Tak se tedy zase potkáváme. Copak jsem vám to neřikal...?“

Vadim hleděl, jak ledabyly a ladně usedá ke stolku (aniž by čekal na pozvání) a dává si nohu přes nohu; zablýskla pohupující se lakýrka a vzápětí i leštěná hůlka – černé ukazovátko se špičatým hrotem na jednom a kuličkou na druhém konci.

„Vypadáte, Vadime Daniloviči, jako byste dočista zapomněl, jak se jmenuji... Nebo přece jen nezapomněl?“

„Nezapomněl,“ procedil Vadim skrz zuby.

„Výborně. Promluvíme si?“

„O čem?“

„Ále, pořád o tomtéž. Vzpomínáte si?“

Vadim mlčel.

„Mám vám to připomenout?“

Vadim stále mlčel a úkosem na něho hleděl. Muž v šedém se usmíval zdvořilým nezávazným úsměvem lva salóňů, vedoucího nezávazný rozhovor o počasí. Nebo o politice. Nebo o fotbale.

Človíček s velkou hlavou a v maskáčích se neposadil, třebaže volné židle byly přímo tady, na očích. Opřel se zády o pozorovatelnu a složitým způsobem si propletl své vyzáblé nohy. Také on se usmíval, ovšem jaksi roztržitě, jako by se nacházel daleko odsud a myslel na něco úplně jiného. V kombinaci s jeho nehybnýma hadíma očkama působil tento úsměv podivně a nepříjemně. Ruce měl strčené v kapsách bundy a neustále pohyboval prsty, jako by tam něco hledal nebo se něco snažil nahmatat.

A namakaný nosorožec se tyčil nad Timofejem jako zlý bohatýr z pohádky – nehybný, obrovský, těžkopádný, jakoby zevnitř nafouknutý. Nebohý Timofej Jevsejevič pod ním seděl na bobku a bál se pohnout – zornice, které měl roztažené přes celou duhovku, mu křečovitě tékaly a pocukávaly sebou jako dodělávající pulci.

„To jste se trmácel přes celé Rusko jenom proto, abyste se mnou zase mluvil o těch hloupostech?“ zeptal se Vadim srz zuby.

„Copak jsem vás hned na začátku nevaroval, že nás čeká vážný rozhovor? Že jste ho vážně nevzal, to už je váš problém. Najdou se lidé, kteří tohle všechno za hloupost rozhodně nepovažují...“

„Ale měli by. Už jsem vám naprosto jasně řekl...“

„Stop. Takhle se nikam nedostaneme,“ pronesl šedivý muž s okázalou lítostí. Měl zvláštní jméno, jak křestní, tak

i to otcovské – Erast Bonifaťjevič. Nikde samozřejmě ne-
bylo psáno, že se tak doopravdy jmenuje. „Co kdybychom
to zkusili pěkně od začátku?“ navrhl Erast Bonifaťjevič.

„Vy přece víte, kdo bude zvolen gubernátorem.“

„Můj ty bože,“ řekl Vadim a demonstrativně zavřel oči.

„Žádné ‚bože‘, prostě mi odpovězte. Víte to?“

„No, řekněme, že vím.“

„Kdepak, můj milý! Zapomeňte na všelijaká ‚řekněme‘.

Tak víte to, nebo ne? Vždyť vy to přece víte!“

„Vím,“ souhlasil Vadim neochotně. „Zvolí Generála.“

„Díkybohu! Konečně jsme se aspoň na něčem shodli.“

„Kdepak, neshodli jsme se na ničem. Ani předtím jsem
přece nepopíral, že vím...“

„Přesně tak! A o tom právě mluvím, Vadime Daniloviči,
o tom právě mluvím! A nyní otázka číslo dvě – jak to víte?“

Vadim zkrřivil tvář.

„Tohle já vám nemůžu, prostě nemůžu vysvětlit. Jak
víte, že ‚zima skončí, začne léto‘?“

„Zásluhou naší strany je to‘. Špatný příklad. Tohle vě-
dí všichni.“

„No vidíte, a tohle vědí taky všichni. Že bude zvolen
Generál. Vy snad o tom máte nějaké pochybnosti?“

„Mám, a nemalé.“

„Nemusíte je mít. Do druhého kola se dostanou Generál
a Zjuzjučnik. Zvítězí Generál. Jakože dvakrát dva jsou
čtyři.“

„Zato já jsem si jistý, že bude zvolen Inteligent.“

„Vážně? Čtete vy vůbec noviny? Víte, jaký má Inteligent
rating?“

„Vím. Ale zvolen bude Inteligent a vy, Vadime Danilo-
viči, tomu napomůžete.“

„Zase! Přece jsem vám už posledně jasně říkal...“

„To, co jste mi říkal posledně, si moc dobře pamatuji.
A já vám tehdy jasně vysvětlil, že taková odpověď nás na-
prосто neuspokojuje. Vzpomínáte si?“

„Koho ‚nás‘?“

„Vy to nevíte? Nás. Velkými písmeny: N-Á-S.“

„Nerozumím.“

„Ale rozumíte, moc dobře rozumíte. Přestaňte si hrát na pitomečka. Všechno už vám bylo řečeno, a to dokonale srozumitelně.“

„Nic mi nebylo řečeno,“ namítl Vadim paličatě. „Nějaký ajatolláh. Proč ajatolláh? Co s tím má společného ajatolláh?“

„Přestaňte si hrát na pitomečka,“ zopakoval Erast Bonifatjevič zostra. „Já nežertuji.“

Mužiček s velkou hlavou si mezitím vytáhl z kapsy hrst ořechů a začal je jeden po druhém louskat s pomocí malých speciálních kleštiček. Jádra si bez dívání házel do úst, slupky jednoduše trousil do trávy. Všechno to prováděl naprosto automaticky a celou dobu hleděl na Vadima, jenom na Vadima, upřeně, bez mrkání. Ale s úsměvem. Stále s úsměvem. Jen teď byl bledý, dočista bledounký, ten jeho úsměv, jako to někdy bývá na špatně exponovaných fotografiích.

„Radím vám, Vadime Daniloviči, abyste nemlčel,“ poznamenal Erast Bonifatjevič. „Znovu vám musím připomenout a vysvětlit – tedy pokud jste mě skutečně stále ještě nepochopil –, že tohle je vážný rozhovor. Velmi vážný. Takže raději odpovězte.“

Vadim rozlepil suché rty.

„To opravdu věříte, že jsem schopen dělat budoucnost?“

„Nevěřím,“ řekl Erast Bonifatjevič pádně. „Vím to.“

„Ale to je přece nesmysl,“ řekl Vadim bezmocně. „Nesmysl!“

„Vůbec ne. Je nám dobře známo, že budoucnost nejenže vidíte, ale že ji také dokážete, jak jste to sám nazval, ‚dělat‘. Víme to z navýsost důvěryhodných zdrojů. Těch nejdůvěryhodnějších, Vadime Daniloviči!“

„Nesmysl,“ zopakoval Vadim. „Copak sám nechápete, že to je nesmysl...? Nic takového přece není možné!“

A vtom se ozvalo nečekané, ale o to příšernější zakvilení Timofeje Jevsejeviče: „Vadime Daniloviči! Střeďte se! Neobelhávejte pány! Vždyť vy přece MŮŽETE! Neprotivte se jim, udělejte, co po vás chtějí...“

„Panebože,“ řekl Vadim a s hrůzou se na něho podíval. „Ještě vy s tím začínejte...“

„Já přece všechno vím!“ Timofej Jevsejevič dál seděl na bobku – vypadalo to, že právě vykonává potřebu – a v této žalostné poloze obviňujícím tónem křičel, celý se trásl jako v zimnici, a dokonce rukou ukazoval na Vadima, jako by se tím snažil dodat svému nařčení větší váhu. „Vždyť přece vidím, jak celou dobu děláte počasí...! On totiž dělá počasí!“ pokračoval Timofej Jevsejevič, obraceje se již důvěrně přímo k šedivému Erastu Bonifatjevičovi, jenž nyní celým svým zevnějškem dával najevo své nefalšované zaujetí odehrávajícím se výjevem. „Nepředpovídá ho, ne-e, on ho dělá! Celou cestu. Když jsme z pozorování unavení, rozprší se. Ale když je třeba pozorovat co nejvíc, hned máme počasíčko jedna báseň!!! Jen se podívejte: podzim za dveřmi, ale my tu máme vedro, že chodíme bez gatí... To proto, že teď potřebuje pozorovat, potřebuje jasnou oblohu a vůbec se mu nehodí, aby se za celou noc neukázala jediná hvězda...!“

„Stejně by mě ale zajímalo, kolik je ‚s‘ ve slově ‚Syščenko‘,“ pronesl Vadim chraplavě a zrzavý Golem náhle položil obrovskou tlapu Timofejovi na hlavu. Timofej ihned zmlkl, jako by ho vypnuli v půli slova.

Zavládlo ticho a do tohoto ticha udělal Erast Bonifatjevič svůj závěr.

„Hlas lidu!“ pronesl poučným tónem. „Vox Dei, abych tak řekl. Nebraňte se, Vadime Daniloviči, je to zbytečné. Stejně to o vás každý dávno ví. Ve třiadvadesátém si byli všichni bez výjimky jistí, že zvítězí demokracie. Celičský

sovětský národ, jako jeden člověk. Jenom vy jste říkal: kde-pak, lidičky, to se nestane, dostanete Žirinovského. A nakonec to tak vážně bylo! Ve čtyřidevadesátém si byli všichni jistí, že k žádné válce v Čečensku nedojde, a jenom vy...“

„Já pořád nechápu, co po mně vlastně chcete,“ řekl Vadim. „Kdo podle vás jsem – nějaký mág, nebo co?“

„Nevím,“ pravil Erast Bonifatjevič procítěně. „Nevím, a dokonce to ani vědět nechci. Nám jde o to, aby ve volbách gubernátora zvítězil člověk, kterého všichni z nějakého důvodu nazývají Inteligentem, ale jak to hodláte provést, to už se nás vůbec netýká. Magie? Prosím, ať to je třeba magie. Kouzla, čáry, telekineze... futurokineze, abych tak řekl – klidně, žádný problém. A vůbec, ať to zůstane vašim know-how, my na ně neaspirujeme. Je vám to jasné?“

„Je mi jasné, že vám přeskočilo,“ řekl Vadim zvolna.

Náhle se zvedl.

„Dobře,“ řekl. „Fajn. Hned to bude. Jenom si skočím pro papíry...“

Pohnul se směrem ke stanu, ale elegantní Erast Bonifatjevič se ani pořádně nepodíval, jenom letmo zašilhal po zrzavém Golemovi; tomu pak, jak to vypadalo, stačil jediný krok, aby se ocitl mezi vchodem do stanu a Vadimem.

„Zrzek jeden ryšavý vyvolává obavy,“ řekl mu Vadim, donucen se zastavit, a Golemova asymetrická tvář se zkroutila ještě víc, dokonce to vypadalo, že samým soustředěním mhouří oči.

„C-že?!“ zeptal se mimořádně agresivně, byť překvapivě vysokým a sípavým hláskem.

„Zrzek jeden plamenný, zapálil dům kamenný... Omlouvám se,“ zarazil se Vadim spěšně. „Nic osobního. To já jen tak, ze strachu.“

„Nevšimej si toho, Kešíku,“ prohodil Erast Bonifatjevič ledabyle. „To on ze strachu. Žertuje. Strašně se polekal. To se samozřejmě stává... Vadime Daniloviči, měl byste se

posadit. Vždyť vy jste vážně vyskočil jak čertík z krabičky. Jeden můj úžasný známý v takových případech říká: dřepněte si na zadek... Co tam v tom stanu asi tak můžete mít? Nějakou dvouhlavňovku, předpokládám? Ale než byste ji vyhrabal zpod harampádí, než byste našel náboje, nabil ji... To je přece směšné. A neseriózní. Nechte toho, radši si pojdme dál povídat.“

Vadim se znovu posadil ke stolku a oběma rukama si uhladil vlasy.

„Jak v takovýchto případech říkají Angličané,“ pronesl s nuceným úsměvem, „*my well bloat shall when blade*. Což v překladu znamená: můj velbloud šel ven blejt.“

Erastu Bonifaťjevičovi to chvíli trvalo, ale nakonec mu to došlo.

„Zajímalo by mě, co v takových případech říkají Holanďané,“ zeptal se vzápětí.

„To nevím.“

„No dobrá, dejme tomu... A Francouzi?“

„*Allons c'est la laine*,“ opáčil Vadim okamžitě, „*ma car te l'a ta pas*.“

„Což v překladu znamená?“

„Aljona sela len, Makar telata pás. Idyla. Venkovská krajinka. Levitan. Nebo Kramskoj. *Jde – hučí, hle! – Zelený Šum!*“

Erast Bonifaťjevič v odpověď cosi neurčitě zamručel a pak uznale řekl: „Důvtipné. Jste důvtipný společník, Vadime Daniloviči. Ale vraťme se zpět k naší malé záležitosti.“

„Jenže já nevím, co vám ještě povědět,“ promluvil Vadim a unaveně přimhouřil oči. „Vůbec mě neposloucháte. Já vám říkám, že to je nemožné. A vy mi nevěříte... Věříte na zázraky, ale zázraky nejsou.“

„A ZNÁT budoucnost?“ řekl Erast Bonifaťjevič. „Copak znát budoucnost není zázrak?“

„Ne. Není to zázrak. Je to taková dovednost.“

„Napravovat budoucnost je také dovednost.“

„Ale ne, ne!“ řekl Vadim zlostně a s odporem. „Vždyť jsem vám to vysvětloval. Je to jako plynová roura o velkém průměru: díváte se skrz ni a tam daleko, na konci, na druhé straně vidíte obrázek – to je jakože budoucnost. Kdybyste rouru otočil, uviděl byste jiný obrázek. Jinou budoucnost, rozumíte? Ale jak s ní otočit, když váží sto, tisíc tun – vždyť představuje vůli miliónů lidí, rozumíte? ‚Výslednice miliónů vůlí‘ – to jsem neřekl já, to Lev Tolstoj. Jak bych měl tu rouru asi tak otočit? Čím? Svým šulinem, odpusťte mi ten výraz?“

„To je jen a pouze váš problém,“ namítl Erast Bonifatjevič, jenž mu ovšem naslouchal pozorně a bez přerušování. „Otočte ji čímkoli, čím vám to jen bude pohodlné.“

„Jenže to je vážně nemožné!“

„My ale víme, že to možné je.“

„Jak jste na to proboha přišli?!“

„Máme ty nejdůvěryhodnější zdroje.“

„Jaké sakra zdroje?“

„Řekl nám to on sám.“

„Co?“ nechápal Vadim.

„Ne ‚co‘, nýbrž ‚kdo‘. On sám. Víte, o kom mluvím? Tušíte? ON. SÁM. On sám nám to řekl. Divím se, že vám to samotnému nedošlo.“

„Lžete,“ řekl Vadim a zakuckal se.

„To bylo nezdvořilé. Dokonce hrubé.“

„Nic takového vám říct nemohl.“

„Ale přesto řekl. Jen se zamyslete – odkud bychom se to jinak mohli dozvědět? Komu jinému bychom ještě mohli uvěřit, popřemýšlejte!“

A v tu chvíli se Timofej Jevsejevič jako kdyby probral z hypnózy. Vydal ze sebe podivný skřípavý zvuk, znenadání se rozběhl a dlouhými skoky vyrazil pryč – hopsal přes natažená stanová lana a neustále kličkoval ze strany na stranu, podoben obřímú zpocenému zajíci se sklopenýma ušima. Zakratičko se vyřítit z tábořiště a hnal se

k severnímu svahu, přímo k přízračně se třpytícím cukrovým homolím Elbrusu.

Všichni za ním hleděli jako očarování. Potom se ten s velkou hlavou, milovník oříšků, rychle, téměř nesrozumitelně zeptal: „Mám ho sejmout, veliteli?“

„Ale ne. Proč? Ať si běží...“ Erast Bonifaťjevič se znenadání plavně zvedl a zamával svou hůlkou přes kuchyňský stan – zřejmě dával znamení lidem, kteří zůstali u automobilu, že je všechno v pořádku, že nemusejí nic podnikat. „Ať si běží,“ zopakoval a znovu se posadil. „On má svou práci a my zase tu svou, nemám snad pravdu, Vadime Daniloviči?“

Vadim mlčel, pohled upřený za prchajícím Timofejem Jevsejevičem – ten stále ještě hopsal, stále ještě kličkoval, nohy v nikdy nečištěných koženkových holínkách se mu jen míhaly. Na chlapíka přes padesát, navíc zatíženého břemenem vnuků a chorob, to nebylo zlé, vůbec to nebylo zlé. Zřejmě ho na svých bledých křídlech unášel samotný pán Děs, a tak by se teď nedokázal zastavit, ani kdyby sám chtěl.

„Mlčíte...“ promluvil Erast Bonifaťjevič, když se od Vadima nedočkal odpovědi, ba ani jakékoli viditelné reakce. „Pořád mlčíte. Spolkl jste svůj dar řeči... Což tedy. V tom případě zahajme eskalaci. Kešíku, buď tak hodný.“

Plešatý nosorožec Golem-Kešík se ihned na Vadima zezadu navalil a sevřel ho ve svém železném zpoceném objektu. Uchopil ho napříč trupu, nalehl na něj, přimáčkl ke skládacímu křesílku, zafixoval, znehybnil, skoval. Ve Vadimovi cosi křuplo – možná kůstky, možná nějaké chrupavky. Teď už se nedokázal pohnout. Vůbec. Ale ani se o to nesnažil.

„Uvolni mu ruku,“ nařizoval mezitím Erast Bonifaťjevič. „Pravou. Tak. A posuň se, ať mu vidím do tváře a on zase mně. Dobře. Děkuji... A teď mě poslouchejte, Vadime Daniloviči,“ pokračoval, když k Vadimovi sklonil obličej, náhle zrůzněný nepřátelstvím, a upřeně na něj z těsné blízkosti pohlédl. „Teď vám dám malou lekci. Abyste

definitivně pochopil, v jakém světě vlastně žijete... Oči otevřít!“ štěkl nečekaně z plných plic, prudce zvedl své černé ukazovátko a opřel jeho špičaté žihadlo o Vadimovu tvář kousíček pod levým okem. „Račte se mi dívat do očí! Bude to závažná lekce, ale měla by vám vydržet na celý zbytek života... Ljopo, raz!“

Drobný Ljopa s velkou hlavou vysypal na zem zbytek oříšků, otřel si dlaň o kalhoty a přistoupil blíž. Ledabyle si přitom pocvakával čelistmi svých kleštiček. Byly to lesklé a světlé kleštičky, speciálně na ořechy – dvě kovová držátka se zubatými výřezy v místě, kde je spojovala příčná osička. Drobný Ljopa s velkou hlavou okem nepostřehnutelným pohybem chytil do těchto výřezů Vadimův malíček a stiskl držátka.

„Tak malý a tak nepř-řijemný,“ řekl mu Vadim přiškrce-ným hlasem. Jeho tvář zpopelavěla a po celém čele mu vyrašily velké krůpěje potu.

„Nešaškovat!“ nařídil ihned Erast Bonifaťjevič podráždě-ně. „Pořádně vás to bolí a bude vás to bolet ještě víc. Ljopo, dva!“

Drobný Ljopa se rychle olízl a hbitě chytil do kleštiček další prst. „Ty-ý!“ zasípal Vadimovi do ucha zrzavý Golem-Kešík a nalehl na něj ještě důkladněji. „S-stůj...!“

„Dost, to stačí...“ Vadimovi došel dech. „Stačí to. Souhlasím.“

„Ne!“ namítl Erast Bonifaťjevič. „Ljopo, tři!“

Tentokrát Vadim zakřičel.

Erast Bonifaťjevič se nebezpečně zaklonil v křesílku a sledoval jej. U toho si pohrával se svým černým ukazovátkem s kuličkou. Ve tváři se mu objevil výraz štítivého uspokojení. Všechno se odehrávalo dle dobře promyšle-ného a nejednou ozkoušeného scénáře. Všechno se děla-lo správně. Neposlušnému člověku se hloubavě, pečlivě, zručně a s gustem drtily prsty, a to tak, aby se v kleštič-kách určitě ocitly kořeny nehtů. Člověk křičel. Člověk se

dost možná už pomoci. Člověk dostal závažnou lekci, která ho zničila a zlomila. A přesně to koneckonců bylo cílem – dostat člověka do zcela konkrétního stavu.

Pak Erast Bonifatjevič nařídil: „Konec. Dost... Ljopo! Řekl jsem dost!“

A oni ustoupili. Oba dva. Vrátili se do výchozích postavení. Jako psi. Do svých bud. Prašiví psi. Šakali. Kati. Vadim se díval na své zmodralé prsty a plakal. Prsty rychle opuchaly a modř i nach se přímo před očima měnily v inkoustovou čern.

„Je mi to líto,“ pronesl Erast Bonifatjevič svým původním delikátním hlasem salónního lva. „Ale bylo to absolutně nezbytné. Nezbytná lekce. Pořád jste nechťel uvěřit, jak moc je to vážné, ale ono je to přitom strašně vážné! Teď tedy dál...“ Strčil si úzkou dlaň pod klop saka a vytáhl na světlo boží dlouhou bílou obálku. „Tady jsou peníze,“ řekl. „Nemalé, jen tak mimochodem. Pět tisíc dolarů. Pro vás. Záloha. Můžete si ji vzít.“

Dlouhá bílá obálka ležela na stole před Vadimem a Vadim na ni hleděl uslzenýma, strnulýma, skleněnýma očima. Chvěl se po celém těle.

„Slyšíte mě?“ zeptal se Erast Bonifatjevič. „Hej! Odpovězte mi a přestaňte bulet. Nebo si snad chcete celou proceduru zopakovat?“

„Slyším,“ řekl Vadim. „Peníze. Pět tisíc...“

„Dobře. Jsou vaše. Záloha. Je nevratná. Pokud šestnáctého prosince vyhraje Inteligent, dostanete i zbytek – dalších dvacet tisíc. A pokud ne...“

„Šestnáctého prosince ještě nikdo nad nikým nevyhraje,“ řekl Vadim skrz zuby. „Bude druhé kolo.“

„To přece není podstatné...“ opáčil Erast Bonifatjevič netrpělivě. „Nejsme formalisté. A vy moc dobře chápete, co po vás chceme. Když se Inteligent stane gubernátorem, obdržíte dalších dvacet tisíc. Když se Inteligent gubernátorem nestane, měl byste naopak počítat s velkými

nepříjemnostmi. Nyní už máte jistou představu, jaké konkrétně nepříjemnosti to budou.“

Vadim mlčel a zdravou levou rukou si tiskl k hrudi bolavou pravici. Ještě pořád se třásl. Už sice neplakal, ale dle jeho vzezření se naprosto nedalo poznat, zda je tento člověk – shrbený v pitomém rozkládacím křesílku, chvějící se, zpocenéý, bledý – přičetný, anebo má bolesti nadále zatemněný rozum. Erast Bonifaťjevič se zvedl.

„To je vše. Dostalo se vám varování. Odpočítávání běží. Dejte se do práce. Zas tak moc času na to, abyste otočil plynovou rouru o velkém průměru, nemáte – všehovšudy nějakých pět měsíců, dokonce ještě méně. Jak známo,“ mentorsky zvedl dlouhý bledý prst, „i malé úsilí dokáže pohnout s horou, je-li k dispozici dostatek času. Takže raději nezházejte a dejte se do toho hned teď...“

„Nebude-li tření...“ zašeptal Vadim, pohled upřený kamsi mimo něj.

„Co? Ach ano. Jistě. Ale to už jsou vaše problémy. Zatím se tedy mějte hezky. Buďte zdrav.“

Otočil se a užuž vykročil pryč, ale znovu se zastavil.

„Pro případ, že byste se rozhodl prchnout do Ameriky anebo si vůbec jakkoli hrát na hrdinu, pamatujte, že máte matku a my moc dobře víme, jak ji máte rád...“ Tvář se mu štítivě zachvěla. „Doopravdy nenávidím takové mrzké vydírání, ale když ono to s váma zmetkama jinak nejde...“ Opět se pohnul k odchodu, ale znovu se zarazil. „Nemohl byste mi na oplátku za tu zálohu prokázat malou laskavost?“ řekl s příjemným úsměvem. „Prozradil byste mi, koho teď postaví do čela FSB?“

„Ne,“ promluvil Vadim. „Neprozradil.“

„Ale copak? Snad jste se neurazil? Zbytečně! Vždyť v tom není nic osobního – je to jenom obchod, takový specifický byznys, nic víc.“

„Rozumím,“ řekl Vadim a podíval se mu do tváře. „Beru na vědomí.“ Těžko se mu hovořilo, a tak jednotlivá

slova pronášel s mimořádnou pečlivostí, jako člověk, který sám sebe neslyší. „Ale takovou laskavost vám nejsem schopen prokázat. Vím, po čem touží milióny, ale nemám potuchy, co chce tucet hlavounů.“

„Ach, takže takhle to je? No ano. Samozřejmě. Pak se tedy mějte hezky. Hodně štěstí.“

S těmito slovy vykročil pryč; již se neotáčel a cestou si pohrával s černou hůlkou-ukazovátkem – elegantní, rovná záda, celý v šedém, sebejistý, spolehlivě chráněný, ďábelsky spokojený sám se sebou. Drobný Ljopa již bez rozloučení pospíchal za ním; za chůze si strčil do kapsy své kleštičky na ořechy – byl tak malý a tak nepř-řijemný...! Zato Kešík se zdržel. Zpočátku sice udělal několik kroků za svým nadřízeným, ale sotva Erast Bonifaťjevič zmizel za kuchyňským stanem, zastavil se, obrátil k Vadimovi svou zrzavou tvář, znenadání zkřivenou, jako by ho náhle rozbolely zuby, načež svou měkkou tlustou tlapou pleskl Vadima po tváři tak, že ho vmžiku i s křesílkem povalil na zem, kde zůstal ležet s očima obrácenýma v sloup. Kešík se několik vteřin díval na něj, několik dalších pak na dlouhou bílou obálku, jež na stolku zůstala bez dozoru, a potom zase na Vadima.

„S-svině zassaná...“ zasípal stěží slyšitelně, načež se otočil a s dunivým dupotem tlustých nohou odkvačil za ostatními.

Vadim nějaký čas ležel tak, jak padl: na zádech, nohy nejapně roztažené, se složeným křesílkem pod sebou. Potom se mu do očí navrátila barva i rozum a on začal opět dýchat, dokonce se opřel o loket bolavé ruky a zkusil se otočit na bok. Povedlo se mu to. Vyprostil se zpod křesílka, o něž se zachytil. Začal se plazit.

Ani se nesnažil vstát. Plazil se po loktech a kolenou, úpěl, ztěžka oddechoval a celou dobu se díval jen a jen před sebe – na dva kbelíky se sirnou minerálkou Narzan, postavené ještě zrána pod plachtu hospodářského stanu.

Doplazil se. Jakžtakž se posadil, již dopředu sešklebil tvář a pak ponořil bolavou ruku do nejbližšího kbelíku.

„Králička Duracell nic nezastaví...“ hlesl do prázdna a pak zplihl, zaposlouchal se do své bolesti, do svého zoufalství, do prázdnoty ve svém nitru a také – s bezmocnou nenávisť – do pochmurného sametového ryku přepychového cherokee, jenž se nespěšně otáčel kdesi tam za stanem, na hrbolaté silnici.

Lyrická digrese č. 1

OTEC TIMOFEJE JEVSEJEVIČE

Timofej je prazvláštní člověk, nějakým nepochopitelným způsobem fixovaný na svého otce. Pro vytrvalého psychoanalytika by se tu otevíralo opravdu široké pole působnosti. Otec tohle, otec tamto. Otcova udatnost. Otcova zručnost. Jeho moudrost. Šikovnost...

Ukázka udatnosti: rok devatenáct set, zhruba, padesát šest. Antikainenův kolchoz (někde na Karelské šíji, kousek od Pitěru). Stavební prapor pod velením, to se ví, Timofejova otce rozebírá sýpku, jež se zde dochovala ještě z finských dob. Dochází k zásadní sázce mezi, to se ví, otcem a místním brigádýrem: povede se vojákům rozebrat sýpku za jediný den, anebo to nemají šanci zvládnout? Kdo prohraje, musí vylézt na komín a pak do něj (přede všemi) nasrat (co se řeklo, řeklo se, vrátit se to už nedá). Tak tedy: nejenomže se sýpku podařilo během sedmi hodin rozebrat, ale navíc když pak brigádýr při pohledu na vysokánský (pět metrů) komín z červených cihel začal kňučet, že ho prý zrovna chytla záda, otec na ten komín „vzlétl jako orel, jako orel se na něm usadil a nasral do něj... odpusťte mi ten výraz...“ A to už otci tou dobou bylo osmačtyřicet a něco...

Ukázka moudrosti: „Člověk jest zvíře dvounohé, vždy lačné, nikdy nasycené.“ (Bůh ví, kde se to dočetl, ale přece si to nevymyslel sám?) A ještě: „Ten nejzarputilejší voják je ten, který je oklamáný. Pravdou vojáka nevychováš, ale vychovávat se musí, to se nedá nic dělat, protože jinak ti za chvíli sám vleze na hlavu.“

Otec (to se ví) vůbec rád vzpomínal na válku. Ale tak nějak divně. V té jeho válce se nestřílelo, dokonce se tam snad ani nezabíjelo: „... a vojáci přiběhli a hned že, soudruhu kapitáne, tam ve sklepě je víno, celých dvanáct soudků! A já na to: dobrá, dva soudky pro Starýho, ale honem rychle, v tempu kvapíku... Starý byl tuze spokojený, dokonce mi daroval ukořistěné parabellum, co ho sebrali nějakému plukovníkovi...“ Vážně se uměl dobře přizpůsobovat tenhle, to se ví, otec. „Měli jsme šéfa kontrarozvědky Směrš, majora Skitalce – hotové zvíře to bylo, smrt v očích –, no a ten mi zobal z ruky jak ptáčátko... Protože člověk se musí umět přizpůsobovat, je to celá věda...!“

V roce devatenáct set čtyřicet pět, to už bylo ve Východním Prusku, se mu stalo, že žil naráz jak s matkou – paní domu –, tak i s její dcerou. V jedné posteli, dalo by se říct. A přitom bez jakéhokoli násilí – samy se mu nabídlly, to je měl jako odmítnout? A na podzim, stále v pětáctýřicátém, ale už v Mandžusku, vylévali z kanónových tlumičů brzdovou kapalinu a na uvolněné místo strkali štůčky hedvábí, aby je propašovali přes kontrolní stanoviště... No a tak dále, v naprosto stejném duchu.

Zemřel v roce devatenáct set sedmdesát šest – během zimního rybolovu, ovšem již zjara, když ho to kousek od Kivgody na ledové kře odneslo daleko na jezero; od té doby už ho nikdy nikdo neviděl.

„V nudných rozhovorech o lidech minulosti se ukrývají tajemství jejich velkých skutků.“ Nevím, nejsem si jistý. Mimochodem, já svého otce neviděl. Vůbec nikdy. Ani na fotografiích. Ale třeba je to tak lepší...?

KAPITOLA DRUHÁ

PROSINEC, DRUHÉ PONDĚLÍ

**Jurij Georgejevič Kostomarov,
přezdíváný Polygraf Polygrafovič**

V noci udeřila obleva – všude to teklo a kapalo, krůpěje bubnovaly na železné římsy. S nenadálým rachotem se bortily odtávající ledové zátky a propadaly se do mnohapatrových plechových studen okapových rour. Udělalo se sychravě a škaredě, a to i v domě. Celou noc se převaloval, probouzel se a zase namáhavě usínal; skrze těžkou dřímotu slyšel, jak Žanka komusi kvapně a nesouvisle vykládá něco zdánlivě naprosto nesrozumitelného, ale zároveň kupodivu nesmírně upřímného a naprosto čistého – jako potůček, zurčící uprostřed zeleně. Ve výsledku se vůbec nevyspal: vstal v nekřesťanskou hodinu, ještě nebylo ani sedm, s bolavou hlavou a zlostný jako čert. A to ho mimochodem čekal obtížný den – hned tři kontakty, přičemž pokaždé s různými objekty, z toho dokonce jeden výjezdní.

Pro začátek, jak bylo dohodnuto, přišel ve tři čtvrtě na devět na roh Malé Plavecké a Ljublinské (kde bylo na domě křídou již odnepaměti načmáráno „ZJUGANOVE, zachraň rusko“), koupil si, jak bylo dohodnuto, smetanovou zmrzlinu ve vaflovém kelímku a začal ji nespěšně pojídat, přičemž si četl – tohle již byla jeho vlastní iniciativa – přímo tady vyvěšené včerejší vydání plátku „Petro-pavlovský čas“. Nejbližší lampa se nacházela docela daleko, a tak se mu v jitrním šeru nečetlo zrovna snadno,

nemluvě o tom, že ani samotný obsah příliš zajímavý nebyl – něco o profesním vzdělávání, o chystaném trhu s kožšinami a kolem toho spousta dalších předvánočních nezáživností...

Deštník si s sebou samozřejmě nevzal – kdo by v provincii potřeboval deštník? Nicméně, za pět devět se rozpršelo. Lidé, kteří se tou dobou shromáždili na rohu, všichni ta nebohá ranní ptáčata, čekající buďto na schůzku, anebo na příjezd autobusu číslo čtyři, se svorně načepýřili, schoulili a scvrkli; tváře měli naráz úplně stejně nešťastné a mokré, jako zmáčené slzami.

Za minutu devět (ten zatracený puntičkář, hotový Němec) se na rohu zjevil Zaměstnavatel – v prostorném anglickém plášti až po paty a titánským deštníkem rovněž anglického původu. Zaujal pozici tři kroky od Jurije, přičemž se k němu zkušeně otočil zády (mokrým a lesklým hrbem deštníku), a čekal na klienta, který zřejmě nebyl ani Němec, ani puntičkář, a tak měl zpoždění, jak se koneckonců sluší a patří na normálního ruského člověka mužského pohlaví, jemuž schůzka neslibuje nic přehnaně pěkného, či naopak přehnaně zlého.

Neuběhlo však ani pět minut, když se ukázalo, že klient ještě ke všemu vůbec není muž. Jurij se zabral do čtení článku o korupci v policejním sboru, a když se opět vrátil do reality, dorážela na Zaměstnavatele statná a výrazná osoba v hnědém koženém kabátě a s obrovskou rudou nadýchanou hřívou vlasů, líbivě posetou vodní tříští. V ruce třímala robustní vyšívanou kabelku a hovořila, ač šeptem, neobyčejně průbojně a energicky. Člověka při pohledu na ni chtě nechť napadal starý terminus technicus „herdekbaba“, případně také výraz, který v takovýchto případech s oblibou používal samotný Zaměstnavatel – „kuň s koulema“.

Jelikož se osoba všemožně snažila zachovávat soukromí, bylo jí – obzvlášť zpočátku – špatně rozumět. Její šepot

se však podobal burácení hromu a ona ostatně nejspíš šeptat ani neuměla; zřejmě patřila k lidem, kteří své názory pronášejí pěkně od plic, aby je všichni slyšeli – zostrá a nahlas. Díky tomu se Jurij brzy dostal do obrazu, o to rychleji, že byl Zaměstnavatel pod náporem hnědého kabátu nucen neustále couvat (jinak by skončil pod dupajícími kopyty) a zanedlouho se svým mokrým deštníkem opřel Jurijovi o rameno; i jemu tedy nezbylo než se posunout, poodstoupit, pochopitelně tak, aby setrval v doslechu.

Z vyprávění vyplývalo, že klienta dnes v noci skolil zánět míšního kořene. Někdy v pět hodin ještě vstal, aby si odskočil na malou, ale na záchodě se zkroutil bolestí, takže ho, nebožáka, musela („Doslova!“) v náručí odnést na gauč. Nyní se sám nedokáže hnout, ba ani se belhat o berlích. (A berle přitom mají doma dopředu schované, již odnepaměti, a to právě pro takové případy.) Dokonce mu musela píchnout injekci diklofenaku, a teď spí. Takže si nemyslete, že se tu jedná o nějaké zanedbávání povinností – máme tu co do činění jen a pouze s nepříznivou shodou okolností, s nešťastnou náhodou, dalo by se říct...

Ohromený (a napůl zadupaný) Zaměstnavatel se chabě a nesměle bránil a odpovídal něco v tom smyslu, že dobrá, že co už teď, že se vážně nemusíte znepokojovat, opravdu ne, že se nic hrozného nestalo, jen ať se uzdraví, zavoláme si, vyjádřete mu mou soustrast, je to tedy pořádná smůla, ale nic hrozného se neděje, nemusíte se rozrušovat... Načež započalo další kolo šeptání zdušenými, přiškrcenými hlasy.

Když to všechno skončilo (statná a výrazná osoba se vzdálila stejně nenadále, jako se předtím přihnala – vystartovala a vzala útokem právě zastavivší autobus číslo čtyři, přičemž cestou smetla jakousi nepozornou stařenku), Zaměstnavatel si s neskrývanou úlevou oddychl, ledaž by se kolem sebe rozhlédl a pak vyrazil (chůzí flanéra)

nahoru po Malé Plavecké, směrem ke stanici metra. Jurij dohodnuté dvě minuty vyčkal a pak se vydal za ním (chůzí státního zaměstnance, který jde pozdě do práce). V podchodu se znovu setkali.

„A proč vlastně šeptem?“ zeptal se Jurij, jenž si vzpomněl na starý vtíp o generálském automobilu na vládní trase.

„Měl jsem po sauně studený pivo...“ opáčil Zaměstnavatel ihned chraplavým hlasem – musel si vybavit tentýž vtíp. „Netuším, co jí mohl napovídat, že si tady se mnou začala hrát na spiklence... A vůbec se ti musím přiznat, že je to celé dost podivná historka. Kde se vzal, tu se vzal, zánět míšního kořene, a to přímo v rozhodujícím okamžiku.“

Tu se Zaměstnavatel v půli slova zarazil a zmlkl, zcela ponořen ve svých myšlenkách. Jurij se rovněž pokusil zamyslet nad tím, co se stalo, ale nic kloudného z toho nevzešlo. Nikdy nevynikal ani v dedukci, ani v indukci, ani v jakémkoli jiném druhu formální logiky. Obvykle viděl pouze podstatu věcí, aniž by však rozuměl skrytým příčinám. No tak si domluvil schůzku. No tak ho skolil zánět míšního kořene... Nic mimořádného. A místo sebe poslal tuhle svou ženskou. To proto, že mu bylo trapné jednoduše nepřijít, bez omluvy, bez ničeho... Tak v čem je vlastně problém?

Samotný Jurij spatřoval pouze jediný problém, a to zcela odlišný. Zaměstnavatel je skoupější než čtyři Skoti. Zaplatí mu teď za neuskutečněnou seanci, anebo odmítne? Měl by na to koneckonců plné právo. „Za co platit, když není za co platit?“ Vypadalo to (po použití dedukce a indukce), že dvacet babek, v závorce doláčů, právě skončilo pod měděnou pánví – starou, děravou a prorezlou. A samozřejmě s dlouhou hladkou rukojetí – to aby se s ní peníze pohodlněji zakrývaly... Snažil se vybavit, kolik že to měl naposledy na vkladní knížce, ale nedokázal

si vzpomenout. Věděl jen, že to rozhodně nebylo moc. Sto černozeleňých, nebo možná dvě stě.

Mezitím již kráčeli podél mřížoví parku Svobody; déšť byl čím dál silnější a odpornější, zatímco kolemjdoucí stále mokřejší a černější – připomínali utopence, kteří se právě vydrápali z vody (z kouřící díry v ledu). Byli napohled zcela neživí, na rozdíl od Zaměstnavatele, byť ztraceného ve svých úvahách. Rodinovu „Mysliteli“ se ovšem vůbec nepodobal. Měl hustou a zcela prošedivělou kštici a neustále rudou, ba až malinovou tvář buďto skandinávského kapitána, anebo aktivního konzumenta lihovin.

„V takovém počasí,“ řekl Jurij a setřel si z obličeje lechtající vodu, „by jeden ani psa ven nevyhnal. Aspoň ne bez deštníku.“

„A proč by si s sebou vlastně neměl vzít deštník?“ opáčil ihned Zaměstnavatel, aniž by se však vynořil ze svého zadumání.

„Kdo?“

„Ten pes.“

Jurije nenapadlo, co na to říct, a tak nějakou dobu kráčeli mlčky, obcházeli mřížované oplocení parku, aby se dostali na parkoviště, kde mokla Zaměstnavatelova Lada Niva, pochmurná a špinavá jako tahač v plném proudu podzimní ofenzívy. Jakmile nastoupili, všechna skla automobilu se ihned zapotila tak, že přes ně nebylo vidět. Zaměstnavatel je začal otírat špinavým froté ručníčkem a Jurij mezitím seděl naprosto nečinně a přemýšlel o tom, že to v autě smrdí kočičinou, že je to opravdu příšerný smrad, i když už muselo uplynout aspoň půl roku od onoho strašného dne, kdy vezli Zaměstnavatelova Zrzka na veterinární kliniku a kdy Zrzek, nepřivykly autům a pološílený strachy, pomočil všechno kolem sebe – sedadla, podlahu a nakonec i samotného Jurije, naplněného hlubokou, leč bezmocnou lítostí k nešťastnému zvířeti.

„Jednu věc nechápu,“ prohlásil znenadání Zaměstnavatel, který již mezitím stačil otřít nejpodstatnější okénka a nyní odporně skřípajícími stěrači čistil od špíny čelní sklo. „Nechápu, nač tak důmyslně a zjevně lhát?“

„A kdopak že ti to, chudáčku, lhal?“ zeptal se Jurij, rázem profesionálně ve střežu.

„Přece ta rusovlasá ženština... Kdyby třeba řekla, že nachladl. Nebo že ho neodkladně povolali do práce... Ale ona hned mele něco o zánětu míšního kořene, o berlich, o injekcích... Co že to vlastně bylo za injekci – od ústřelu?“

Jurij se na něho podezřívavě podíval. To ho zkouší, nebo co? „Testuje“ (jak to sám s oblibou nazývá)? Ale na to to přece nevypadá! Zaměstnavatel je skoupý, ale spravedlivý. Kdesi v dáli se znovu mihl přízrak prezidenta Jacksona, shlížejícího z dvacetidolarovky.

„Nezallhala ti ani slůvkem,“ řekl tak pádně, jak jen dokázal.

„To znamená?“ Zaměstnavatel se k němu otočil celým tělem a upřel na něho jízlivé světle zelené oči.

„To znamená, že všechno, co ti řekla, byla pravda.“

„Ručíš za to?“

„Jo.“

„Opravdu?“

„Jo!“ řekl Jurij důrazně a jakoby pro větší přesvědčivost se odhodlal dodat: „Přece mi neplatíš zbytečně!“

Zaměstnavatel potřásl malinovou tváří.

„Ne. Vážně doufám, kamaráde, že zbytečně ne... Ale přitom se ti stejně nepřestávám divit. Na mou duši. No nic, jedeme.“

A jeli. Za halasného pochrochtávání motoru uháněli po černé a mokré třídě Hrdinů Šipky, osvětlené oranžovými lampami, skrze beznadějný neustávající déšť smíchaný napolovic s mlhou, riskantně, v protisměru předjížděli obrovské nákladáky a nekonečně dlouhé trajlery kamionů,

potom zabočili doprava (na žlutou a z levého pruhu) a ihned se ponořili do tunelu pod náměstím Svobody.

Oba mlčeli. Jurij mlčel, neboť se nacházel ve stavu hladového uspokojení v předtuše vydělané (v potu tváře) dvacký, Zaměstnavatel zase ze zvyku. Očekával ho kontakt a on před kontakty nerad vedl řeči, a to ani před těmi nejmalichernějšími, ovšem tento kontakt zřejmě bude komplikovaný a zřejmě si bude žádat naprosté soustředění pozornosti a vnitřní zaměření na objekt. Mlčky dojeli na svou domovskou Jelabužskou, mlčky vystoupili a mlčky vešli do budovy. Hlídač Volod'a, sedící u stolku před dveřmi Intelkt, a. s., jim přívětivě zamával a oni mu mlčky a svorně pokynuli na pozdrav. Po širokém starobylém schodišti (kdysi z bílého mramoru, nyní z napodobeniny) vystoupali do prvního patra – Zaměstnavatel jako první, Jurij uctivě dva schody za ním, jak se sluší na námezdního pracovníka. Před dveřmi do kanceláří se zdrželi a konečně vydali nějaký zvuk: Zaměstnavatel s nesrozumitelným zasyčením narovnal už snad posté nachýlenou, dočasnou, rukou (Jurije) psanou cedulku SOUKROMÁ DETEKTIVNÍ AGENTURA „PÁTRÁNÍ-STEALTH“, načež oba vstoupili do čekárny.

Bylo zde světlo a díkybohu také teplo. Sekretářka Miriam Solomonovna zrovna telefonovala, a když je uviděla, zatvářila se přísně a namířila dlouhý, tmavě nachový nehet na Zaměstnavatele.

„... ano, už přišel, minutku...“ řekla do telefonu, načež zakryla sluchátko dlaní a oznámila: „To je Kugušev. Je hrozně nespokojený, volá dnes už podruhé.“

Zaměstnavatel ihned zamířil k sobě do kanceláře, zatímco Jurij si odložil a pověsil mokrý kabát na věšák.

„Dáte si kávu?“ zeptala se ho Miriam Solomonovna. Rázem byla v pohotovosti – celou svou plnoštíhlou postavou dávala najevo svou připravenost okamžitě posloužit: donést kávu, čaj, sklenku brandy nebo cigaretku,

vytisknout soubor, najít odkaz, připravit obložený chleba, dovolat se údržbářům, zavolat policajty, píchnout injekci, zalátat děravou kapsu, nahodit vymknuté rameno – to všechno uměla a nikdy nic neodmítala. Zkrátka hotový poklad.

Bylo jí šestapadesát, její děti se ochomýtalý v Izraeli, nebo možná ve Státech, manžel jezdíval na dlouhé služební cesty a ona neměla co dělat a nudila se. Byla to Zaměstnavatelova příbuzná, ovšem natolik vzdálená, že se sám ztrácel, měl-li určit přesný příbuzenský vztah – buďto teta sestřenice nevlastní matky, anebo něco snad ještě vzdálenějšího.

„Děkuji,“ řekl Jurij a ihned v předtuše další otázky dodal: „Děkuji, ale ne. Budeme tu teď mít klienta,“ vysvětlil, třebaže vlastně nic vysvětlovat nemusel – Miriam Solomonovna žádná vysvětlení nepotřebovala. Byla naprosto soběstačná, tahle bílá rubensovská žena s antracitovými vlasy Hekaté.

„Podíváte se na poštu?“ zeptala se, podávajíc mu žluté kožené desky s pečlivě zavázanými tkanicemi.

„Mrknu se...“ Vzal si od ní desky, zamyslel se, co by mohl té antické bohyni povědět přívětivého, přátelského, vřelého, načež (zcela po americkém způsobu) řekl: „Vypadáte dnes úchvatně, Miriam Solomonovno!“

Usmála se na něj lesklými rty.

„To je tím mizerným počasím,“ vysvětlila. „Zvýšená vlhkost mi sluší, jak už jste si mohl nejednou všimnout.“

Byla to nepravda (ucítil příznačný „dloubanec do duše“, jak to sám v duchu nazýval – medikové pro to zase měli termín srdeční extrasystola) a úsměv se mu v odpověď na tuto nepravdu povedl falešný; a přitom by se mohlo zdát, že co mu vlastně je po téhle maličké, všední a nezištné lži, pronesené jen proto, aby řeč nestála?

„No nic, půjdu pilně pracovat,“ řekl, aby rychle ukončil rozhovor. „A vám upřímně přeji totéž.“

Zaměstnavatel v kanceláři stále telefonoval. Byl ve svém šéfovském křesle (za sto pět dolarů, včetně dopravy) – černočerném, s neuvěřitelně vysokým opěradlem a oblymi područkami –, tím nejkomplicovanějším způsobem zkroucený do jakéhosi uzlu dlouhých cukajících se údů, podoben buďto chobotnici, anebo možná klubku navzájem propletených, pářících se hadů. A Jurij si pomyslel (již bůhví pokolikáté): vidět ho teď nějaký potenciální klient, ani náhodou by si nás nenajal – leda na vystoupení v cirkusovém šapitó.

„... je hlavní!“ vysvětloval Zaměstnavatel do sluchátka svým specifickým, výhradně pro klienty vyhrazeným sametovým hlasem. „Ne-ne, právě tohle je to nejhlavnější! A všechno ostatní je nepodstatné, nicotné, světsky pomíjivé, to mi věřte...“

Jurij ho dál neposlouchal. Místo toho se odebral na své pracovní místo, odložil stranou žluté desky s poštou a pustil se do vyladování aparatury. Zapnul počítač, zkontroloval magnetofon, prověřil tlačítko signalizace. Vše se zdálo být o. k.: magnetofon zaznamenával i přehrával, tlačítko se stiskávalo snadno a nehlučně, zanechávajíc na polštářku prstu příjemný pocit dotyku pingpongového míčku, a signální žárovička na šéfově stole fungovala – při troše snahy se dal její narudlý odlesk zahlédnout na Zaměstnavatelově podrážce, která se nyní nacházela zhruba tam, kde bude při nadcházejícím rozhovoru jeho obličej. Upřímně řečeno, nebylo to zrovna nejšťastnější řešení, tahle žárovička. Klient si mohl odlesku všimnout a zbystřit, podívat se, nebo o něj dokonce projevit zájem, což by bylo zhoła zbytečné, dokonce nežádoucí. Na nic lepšího ovšem nepřišli – všechny ostatní způsoby signalizace se ukázaly buďto jako příliš složité, anebo málo spolehlivé. Zkušenost ostatně napovídala, že klient zpravidla nemá ani pomyšlení na to, aby sledoval záhadné narudlé odlesky na tajemné malinové tváři Velkého detektiva.

„Chce to pořádně přidělat tu cedulku na dveřích,“ prohlásil Zaměstnavatel, který už zavěsil a nyní se s loupáním kloubů pozvolna rozmotával. „Dávám ti to na starost.“

„Dobrá,“ řekl Jurij. „Mám se do toho pustit hned?“

„Hned po tomhle. Teď už jsou tři minuty po desáté. Klient tu bude každou chvíli.“

„Přijde pozdě,“ řekl Jurij s jistotou. „Takoví chodí vždycky pozdě.“

„Jak to víš?“ zeptal se Zaměstnavatel zvědavě. „Vždyť jsi ho ještě ani neviděl.“

„Podle hlasu. Takoví chodí vždycky pozdě.“

„Jací takoví?“

„No...“ Jurij zaváhal. „Nejistí mumlalové. Ani slaní, ani mastní...“

„Poslyš, nemáš ty třeba náhodou ještě nějaké další nadání?“

Jurij nestačil odpovědět, neboť se z interkomu na stole ozval přísně formální hlas Miriam Solomonovny: „Pavle Petroviči, je tady pan Jegančin. Má s vámi na jedenáctou domluvenou schůzku.“

Zaměstnavatel se na Jurije zašklebil, což mělo znamenat něco jako „houby máš, a ne nadání“, načež sametovým hlasem pronesl do mikrofону: „Prosím, pošlete ho dál.“

Pan Jegančin (Těلمان Ivanovič, šedesát osm let, vdovec, starobní důchodce, bývalý úředník Sdružení filatelistů Ruské federace, známý filatelista, dávný a zasloužilý poradce kompetentních orgánů, trvalé bydliště... telefon... fax... bez škodlivých zlovyků, bez politického přesvědčení, rozvedený, žena žije v Moskvě, syn je astrofyzik, bydlí odděleně, pracuje ve Šternbergově státním astronomickém institutu atd., atd., atd.) se ukázal být malým šedivým zaprášeným mužíčkem s mezerami mezi zlatými zuby a rychlými myšima očkama ve vrásčité tváři

Akakije Akakijeviče Botičkina. Vstoupil a pozdravil bez špetky důstojnosti, rychle-rychle si třel o sebe prokřehlé šedavé ručinky a popotahoval šedivým nosánkem (kdepak, žádný hrabě de la Fère, ne-ne, žádný hrabě, ba ani kancléř Séguier; to spíš pan Bonacieux, byť řádně scvrklý stářím a asketickým způsobem někdejšího sovětského života). Rozvážně se posadil do nabídnutého křesla. Pokradmu, ale pozorně se rozhlédl a ihned rozpoutal malou tahanici ohledně Jurije, o němž si myslel, že tu být nemusí, že tu je navíc. Zaměstnavatel na to samozřejmě měl diametrálně odlišný pohled. Došlo k následujícímu rozhovoru, během kterého Jurij neutrálně mlčel a pokračoval ve studiu klientova svazku („nahé fotky s rozmlženými intimními partiiemi“, jak se o takovýchto svazcích s oblibou vyjadřoval Zaměstnavatel).

„Má záležitost je, abyste věděl, mimořádně delikátní. Mimořádně...“

„Ale jistěže, drahý Tělmane Ivanoviči! Do jiných my se tady ani nepouštíme...“

„Pozor na přízvuk,“ opravil ho klient podrážděným, ba až vrtošivým hlasem. „Mé jméno se vyslovuje jako Tělmán Ivanovič, dovolíte-li.“

„Moc se omlouvám. Každopádně u nás můžete počítat se zcela absolutně důvěrným jednáním.“

„Ano-ano, to vím... Proto mi vás Frol Kuzmič také doporučil...“

„No tak vidíte!“

„Ale přece jen... Jedná se o zcela neobvyklý případ. Je to tak ošemetná záležitost... Budu nucen vyslovit některá zvučná jména, dokonce velice zvučná... A mimochodem, víte, co říkávají Němci? Co vědí dva, to ví i prase... Hehehe, omlouvám se. Dva!“

„Naprosto s vámi souhlasím, vážený Tělmane Ivanoviči. A s Němci rovněž souhlasím. Ale copak jistý světznaný člověk neřekl, že dva jsou oblíbené číslo alkoholika?

A Písmo to formuluje již zcela nedvojznačně: ‚Kde jsou dva shromáždění ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.‘ A proto vás také zkrátka nemohu neupozornit na to, že se celý náš rozhovor nahrává.“

„Ach, tak takhle to dokonce je! V tom případě tedy bohužel budu muset...“

A pan Jepančín, zklamany ve svých nejlepších očekáváníích, se hned začal okázale chystat dát sbohem tomuto nehostinnému příbytku – s výrazem potlačovaného diplomatického rozhořčení se dal po pohybu, dokonce se maličko nadzvedl nad křeslem, a rozpohybovala se i jeho tvář; nakonec však samozřejmě nikam neodešel, a dokonce se přestal přit, jenom se důkladněji usadil a pokorně pronesl: „No dobrá, když je to tak... Když to nejde jinak...“

„Nejde, Tělmane Ivanoviči!“ přizvukoval mu sametově Zaměstnavatel. „Jinak to rozhodně nejde. *Noblesse*, jistě mi rozumíte, *oblige*. Na tom trváme a trvat na tom budeme, ale co se týče garancí, tak ty jsou absolutní, i tady nás *noblesse* nevyhnutelně *oblige*. Můžete si být naprosto jistý, že nic z toho, co zde řeknete, neopustí tyto zdi. Alespoň ne bez vašeho výslovného svolení.“

Pana Jepančina tato ujištění zřejmě uspokojila. Znovu několika chaotickými frázemi podtrhl mimořádnou choulostivost předkládané záležitosti a znovu bez zřejmého vztahu k tématu, ale se zjevným důrazem zmínil záhadného (pro Jurije) Frola Kuzmiče, který mu Zaměstnavatele doporučil coby seriózního profesionála a nanejvýš slušného člověka, a teprve po tomto naprosto nesouvislém, a snad dokonce i bezobsažném úvodu se konečně pustil do líčení podstaty problému.

Tato podstata (vyličená naopak vybroušeně plynulými, jasnými, dobře zredigovanými, a možná dokonce dopředu nacvičenými frázemi) byla následující:

Pan Jepančín, jak se ukázalo, byl nejenom významným filatelistou-sběratelem, ale také („což vám mohu sdělit bez

falešné skromnosti“) majitelem nejrozsáhlejší sbírky známek v SSSR (přesně tak to řekl – v SSSR), zahrnující emise bez výjimky všech zemí světa, ovšem výhradně do roku devatenáct set šedesát. Známky, vydané ve světě po šedesátém roce dvacátého století ho z nějakého důvodu nezajímaly, ale vše, co vyšlo PŘEDTÍM, představovalo předmět jeho zájmu a bylo v jeho úžasné sbírce ve značné míře – „ve velmi značné míře, zhruba kolem devadesáti pěti procent“ – zastoupeno.

Mezi početným, mimořádně krásným, avšak takříkajíc „řadovým“ materiálem se v jeho pokladnici nacházelo také jisté množství „světových rarit“, skutečných filatelistických skvostů, či lépe řečeno dokonalých perel nepopsatelné hodnoty. Každá z těchto perel byla proslulá a na celém světě známá v počtu pouhých dvou nebo tří, maximálně však deseti kusů; objeví-li se něco takového v aukci – a to se stává vzácně, krajně vzácně! –, stojí to nového majitele desítky, ne-li stovky tisíc dolarů.

A právě jedna z takovýchto perel, dost možná ta úplně nejdrahocennější, se mu před několika měsíci ztratila, či přesněji byla barbarsky ukradena. A on, Tělman Ivanovič, má tušení, kdo byl pachatelem této krádeže. Ba co víc, domýšlí se, kdy přesně k tomu došlo a za jakých okolností. Bohužel však on (Tělman Ivanovič) postrádá možnost cokoli dokázat, neboť pouze chová opodstatněná podezření. Úkol, který by Zaměstnavateli rád zadal, tedy spočívá právě v nalezení jakéhokoli byť jenom trochu přijatelného východiska z této nejchoulostivější situace a pokud možno v opětovném nastolení pošlapané spravedlnosti; nechť je obhájeno zákonné právo osobního vlastnictví, a to i kdyby přitom nemělo dojít k potrestání pachatele, ukáže-li se toto potrestání jako příliš obtížné.

Bylo to zvláštní: zpočátku hovořil tak, jako by měl každé slovo dopředu připravené, mluvil formálně, lhotejně

a obezřetně, jako když člověk po hmatu kráčí přes minové pole, ale postupně se dostával do ráže – příběh onoho odporného a hanebného zločinu, oné hluboce osobní ne-spravedlivé křivdy zřejmě rozjitřil staré rány, a tak se Tělman Ivanovič rozvášnil a rozezžil. „Jak se jen ten podlý zloděj opovážil? Jak se jen opovážil vztáhnout ruku na to úplně nejsvatější...?“

Víte, on totiž sbírá jenom britské kolonie, kdežto já celý svět. No a ty MOJE anglické kolonie jsou dvakrát lepší než ty jeho, což ho nesmírně štve, dopaluje ho to k nepřičetnosti... Vždyť jak je to možné – on je přece akademik, milionář, a kdo jsem já? Nikdo. Ale moje sbírka je dvakrát lepší. Už to nedokáže snést a je připraven na všechno, aby mě shodil – ať tak anebo onak... Nejprve o mně rozšiřoval ponižující pomlavy, že prý jsem byl v NKVD... nebo v KGB... Na tom nesejde, prostě všelijaké hnusárny. Kul pikle, aby mě dostal z vedení Sdružení. No a teď prosím – dopracoval to až ke zločinu...!

Byl dusný srpnový večer, blížila se bouřka, vládlo upoceně vedro. Akademik – otlý muž, trpící záduchou – si co chvíli otíral tvář přepychovým hedvábným kapesníkem, zatímco u jídelního spolu společně popíjeli čaj a rozmlouvali o „zřídkačových variantách retuše raných známek Mauricia“. Nacházeli se sami v bytě, Polina Konstantinovna jim donesla čaj a odešla až do pondělí (vše se to odehrávalo v pátek, kolem osmé nebo deváté hodiny večer). Okna byla kvůli dusnu otevřená – ne že by to nějak zvlášť pomáhalo, ale jednalo se o důležitou okolnost, neboť všechno to zřejmě začalo právě oním předbouřkovým poryvem větru. Vichr znenadání vtrhl do místnosti, okenní křídla se s třísknutím zabouchla a kolem stolu se rozletěly papírové ubrousky; on se je (neznámo proč) vrhl chytat a zavádil přitom o sklenici, o konvičku, o misku s bonbóny, ještě o něco; to vše popadalo na ubrus a pak dolů na podlahu, Akademik s neslušným smíchem (i když co na tom,

ptáte se, mohlo být legračního?) vyskočil z křesla, aby zachránil své kalhoty před rozlitym čajem...

Ne, známky na čajovém stolku samozřejmě nebyly. Všechny zásobníky a alba zůstávaly tam, kde si je prohlíželi – na zvláštním stolečku v rohu, vedle skříní se sbírkou. Zarážející však bylo, že se i některé zásobníky ocitly na podlaze, třebaže je od místa pití čaje dělily přinejmenším tři metry, spíš dokonce víc. Tělman Ivanovič nedokáže náležitě vysvětlit, jak k tomu došlo. Sám to nechápe. Jako kdyby na něj náhle přišlo jakési zatmění. V jednu chvíli sedí u čajového stolku a chytá poletující ubrousky a pak se najednou, zcela znenadání, ocitne na gauči u vzdálené stěny, Akademik halasně cvaká se zástrčkami, zavírá okna, no a zásobníky... celé čtyři zásobníky leží na podlaze, několik známek v ochranných fóliích z nich vyklouzlo a povaluje se hned vedle – na podlaze kolem stolečku i přímo pod ním.

Kdepak, tehdy tomu nepřikládal žádný význam – jenom se polekal, zda se vypadnuvší známky náhodou nějak nepoškodily. Vše se však ukázalo být v pořádku, známám se vůbec nic nestalo; spolu s Akademikem je vmžiku posbírali a vrátili na jejich místa v odpovídajících zásobnicích... Ne, už si nevzpomíná, jaké známky to byly. Snad Britská střední Afrika. Ale na tom nesejde – byl to prostě průměr, něco mezi stovkou a dvoustovkou v katalogu Michel, nic mimořádného, proto si to nezapamatoval.

Vlastně, má-li být upřímný, nezapamatoval si mnohé okolnosti tehdejších událostí; celý ten večer se v jeho paměti dodnes ztrácí v jakémsi mlhavém oparu, takže si pořádně nedovede vybavit ani ty zdánlivě nejzřejmější věci. Tak například: opravdu po katastrofálním pití čaje zazvonil telefon, anebo se mu to teď jenom zdá? Asi vážně zazvonil... Nebo přece jen nezazvonil? Ohřívali s Akademikem podruhé vodu v konvici, anebo se Akademik ihned po incidentu s odvoláním na pokročilou hodinu vzdálil?

Ne, nemůže si vzpomenout. Okno. Ztráta paměti. Sice to nejspíš není podstatné, ale faktem zůstává, že to všechno vypadá v jeho vzpomínkách podivně rozmazaně, jako kdyby se díval rozostřeným dalekohledem.

„Je to ničemný, ničemný grázl! Vnuci mu už chodí na vysokou a on pořád běhá za ženskýma, kozel starý. A jak on mluví – co slovo, to oplzlost! Jenom si to představte – zničehonic mi oznámí, že byl u doktora, že si nechal udělat jakési testy, no a ty prý ukázaly, že má všechny spermatozoidy živé! A co má být?! Co je mi po jeho spermatozoidech? Ničemný grázl to je a myšlenky má taky ničemné. A je to zloděj.

Povím vám teď upřímně, co si o tom sám myslím: že mě něčím otrávil. Však je to chemik. Nasypal mi do čaje nějaké svinstvo, a zatímco jsem ležel v bezvědomí, vzal mi ze sbírky, co se mu zachtělo. A zásobníky hodil na podlahu, aby to vypadalo, že je sfoukl vítr... Přece se o něm nadarmo nepovídá, že je hypnotizér – přijde za člověkem s tím, že by si od něho rád koupil jeho sbírku, omámí ho, no a ten mu pak všechno prodá za babku. Potom se samozřejmě chytne za hlavu, chudák, ale už je pozdě, už nikomu nic nedokáže... Tím spíš, že to je akademik, laureát. „Jak jen vás o něm mohlo něco takového napadnout?! Ajajaj!“ Jenomže žádné ajajaj. Vůbec žádné ajajaj!“

Jurij všem těm zmateným obviněním, promíchaným s invektivy, naslouchal jakoby z velké dálky – měl blízko k mdlobám. Srdce mu tlouklo nepravidelně; vlastně teď snad ani netlouklo, nýbrž se jen křečovitě zachvívalo, asi jako koňská kůže pod údery opratí. Zoufale bojoval s dotírající nevolností, trýznila ho dušnost a v hlavě se mu jako zaseknutá deska točila jediná fráze z jakéhosi románu: „A tehdy jsem pochopil, za co mi platí peníze...“ Několikrát již přistihl Zaměstnavatele, jak se na něho úkosem dívá, v očích napůl zlost a napůl znepokojení; v odpověď na tyto pohledy však pouze podrážděně vraštil obočí

a dělal zlostné grimasy, znamenající něco ve smyslu: „Jdi do háje! Věnuj se své práci.“

Už dlouho se mu nestalo, aby se setkal s tak šílenou koncentrací lhaní; vlastně se s něčím takovým možná nešel nikdy. Šedivý zaprášený Těلمان Ivanovič lhal bez přehánění ob slovo, každou chvíli, přičemž bez jakéhokoli zřejmého smyslu a byť jen trochu rozumem rozpoznatelného cíle. Každá další jeho lež švihala Jurije do srdečního svalu jako oprat, pěkně přes obě komory a ještě k tomu po věčnících tepnách. Již téměř přestal rozeznávat smysl Těلمانem Ivanovičem pronášených lživých slov a modlil se k Bohu jen o jediné – aby teď celým tělem nepadl na stůl, rovnou na všechnu svou zaznamenávající a kontrolující aparaturu, především na hlavní červené tlačítko, z jehož ustavičného mačkání se mu už na ukazováčku pomalu dělaly mozoly.

„Ptáte se mě, proč jsem nic nepodnikl. (Rána do tepeň: lež – nikdo se ho na nic takového nikdy neptal.) Ale co? Co jsem měl dělat? Já jen tak mimochodem podnikal věci! Jaké varianty jsem jen nevyzkoušel! ‚Že se nestydíte,‘ povídám. (Lež.) Zpřímá se ho ptám: ‚Kam se podělo vaše svědomí, milý pane?‘ (Lež, žvást, lež.) ‚Vždyť jste zasloužilý,‘ povídám, ‚postarší pán! Nejvyšší čas myslet na Boha!‘“ (Lže, lže, ten šedivý krysák – nikam nechodil, nikoho se zpřímá na nic neptal...)

„A co vám na to odpověděl?“ vložil se do toho konečně Zaměstnavatel (jako vždy v tu nejméně očekávanou chvíli).

„Kdo?“

„Akademik. Co vám odpověděl, když jste se ho takhle zpřímá zeptal?“

„Nic. Co mi asi tak mohl odpovědět? Pěkně si mlčel. A jenom se usmíval těmi svými umělými čelistmi.“

„Nic nenamítal? Nerozhořčoval se? Nevyhrožoval?“

Vtom Těلمان Ivanovič jako kdyby přibrzdil. Naprázdno zahýbal šedivými rty a vytáhl kostkovaný kapesník.

Otřel si čelo, pak rty a nakonec z nějakého důvodu i dlaně – nejprve levou, potom pravou.

„To ho špatně znáte,“ promluvil po dlouhé odmlce.

„Já ho neznám vůbec,“ opáčil Zaměstnavatel. „Mimochodem, jak jste říkal, že se jmenuje příjmením?“

„Ale copak jsem to říkal?“ vyplašil se Tělman Ivanovič; ba i zašpičatělá ouška se mu naježila.

„Neříkal snad? Akademik... akademik... Vyšegradskij, je to tak?“

Tělman Ivanovič se až trochu výsměšně ušklíbl.

„Ne,“ sdělil téměř povýšeně. „Vyšegradskij ne. Vůbec ne.“

„A kdo tedy?“

„Nerad bych kohokoli jmenoval,“ pronesl Tělman Ivanovič ještě povýšeněji, „dokud mi nebude jasné, jste-li ochoten věnovat se mé záležitosti a jaké konkrétní kroky hodláte podniknout.“

Zaměstnavatele však nebylo možné odbýt. Vlastně se to ještě nikomu (aspoň co si Jurij pamatoval) nepovedlo. Odpověděl tedy okamžitě a s nemenší povýšeností.

„Bez znalosti jmen,“ řekl, „vám v žádném případě nemohu vysvětlit, jaké kroky hodlám podniknout, a dokonce se ani nemohu rozhodnout, zda jsem ochoten se vaší záležitosti věnovat.“

Tělman Ivanovič mlčel dlouho – zdálo se, že snad celou věčnost –, ale pak popotáhl nosem a naříkavě řekl: „Vždyť já se kvůli němu dokonce sám dostal na krůček od zločinu. To byste nevěřil. Vážně jsem přemýšlel o tom, že si najmu pár lidí a pošlu je, aby mu sebrali... nebo aspoň aby,“ tvář se mu zkřivila tak, že vypadala již dočista nepříjemně, „aby mu dali za uši, třeba mu zmalovali ksicht... Vždyť ono to hlavně ani není drahé. Pár šupů. Díkybohu mi to Frol Kuzmič rozmluvil, díky mu za to, jinak bych se zapletl s kriminálníky a už nikdy bych se z toho nevyhrabal...“

„A kolikže to po vás vlastně chtěli?“